

Dilmurod KARIMOV,
Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi
E-mail: karimovdilmurod@mail.ru

Pedagogika fanlari doktori, dotsent T.Ismoilov taqrizi asosida

FORMATION OF PATRIOTIC COMPETENCE AND ITS ROLE IN THE EDUCATION OF OUR YOUTH

Annotation

Patriotic competence encompasses the knowledge, skills, attitudes, and values necessary for individuals to actively and responsibly contribute to their nation's development and well-being. This article explores the formation of patriotic competence and its critical role in the education of youth. By examining theoretical frameworks, pedagogical strategies, and empirical studies, the paper highlights the importance of integrating patriotic education within the broader educational curriculum to foster a sense of national identity, civic responsibility, and social cohesion among young people.

Keywords: Patriotic competence, Civic education, National identity, Civic engagement, Social responsibility, Youth education, Pedagogical strategies, Patriotism, Social cohesion, Global citizenship.

ФОРМИРОВАНИЕ ПАТРИОТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ЕЕ РОЛЬ В ВОСПИТАНИИ НАШЕЙ МОЛОДЕЖИ

Аннотация

Патриотическая компетентность включает в себя знания, навыки, взгляды и ценности, необходимые людям для того, чтобы активно и ответственно вносить вклад в развитие и благополучие своей страны. В данной статье исследуется формирование патриотической компетентности и ее важнейшая роль в воспитании молодежи. Исследуя теоретические основы, педагогические стратегии и эмпирические исследования, в статье подчеркивается важность интеграции патриотического воспитания в более широкую образовательную программу для воспитания чувства национальной идентичности, гражданской ответственности и социальной сплоченности среди молодых людей.

Ключевые слова: Патриотическая компетентность, Гражданское образование, Национальная идентичность, Гражданская активность, Социальная ответственность, Образование молодежи, Педагогические стратегии, Патриотизм, Социальная сплоченность, Глобальное гражданство.

VATANPARVARLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH VA UNING YOSHLARIMIZ TARBIIYASIDA TUTGAN O'RNI

Аннотация

Vatanparvarlik kompetensiyasi shaxsning o'z millati taraqqiyoti va farovonligiga faol va mas'uliyat bilan hissa qo'shishi uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma, munosabat va qadriyatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirish va uning yoshlarni tarbiyalashdagi muhim roli o'rganiladi. Maqolada nazariy asoslar, pedagogik strategiyalar va empirik tadqiqotlar o'rganilib, yoshlarda milliy o'zlikni anglash, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy jipslikni tarbiyalash uchun vatanparvarlik ta'limini kengroq ta'lim o'quv dasturiga kiritish muhimligi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Vatanparvarlik qobiliyati, Fuqarolik ta'limi, Milliy o'zlikni anglash, Fuqarolik faolligi, Ijtimoiy mas'uliyat, Yoshlar ta'limi, Pedagogik strategiyalar, Vatanparvarlik, Ijtimoiy birdamlik, Global fuqarolik.

Kirish. Yoshlarda vatanparvarlik kompetensiyasini shakllantirish ta'limning asosiy yo'nalishi bo'lib, jamiyatning ahil va farovon rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. O'z vataniga chuqur sadoqat, muhabbat, fidoyilik tuyg'usi bilan ajralib turadigan vatanparvarlik milliy birdamlikni mustahkamlaydi, fuqarolarning faol ishtirokini rag'batlantiradi. Jamiyatlar tobora globallashtirib, xilma-xil bo'lib borar ekan, global fuqarolikni kengroq anglash bilan birga milliy o'zlikni anglashning muvozanatli tuyg'usini tarbiyalash zarurati yanada dolzarb bo'lib bormoqda.

Vatanparvarlik kompetensiyasi nafaqat millat tarixi, madaniyati va qadriyatlarini to'liq anglashni, balki jamiyat va mamlakatga ijobiy hissa qo'shish uchun hissiy bog'lanish va xulq-atvor moyilligini ham o'z ichiga oladi. Ushbu ko'p qirrali kompetensiya yoshlarni mas'uliyatli fuqarolik uchun zarur bo'lgan bilim, munosabat va ko'nikmalar bilan qurollantiradi. Pedagoglar vatanparvarlik qadriyatlarini singdirish orqali o'quvchilarda har qanday xalqning barqarorligi va taraqqiyotida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan daxldorlik va mas'uliyat hissini shakllantirishga yordam beradi.

Zamonaviy ta'lim sharoitida vatanparvarlik kompetensiyasi akademik talabdan ko'proq; bu muhim hayotiy mahoratdir. Yoshlar murakkab ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy muammolarga duch kelar ekan, vatanparvarlik qobiliyatining mustahkam poydevori ularning qaror qabul qilish va harakatlarini umumiy manfaatlar sari yo'naltirishi mumkin. Qolaversa, global o'zaro

ta'sirlar muqarrar bo'lgan dunyoda vatanparvarlik qadriyatlarini tarbiyalash har tomonlama rivojlangan istiqbolni rag'batlantirib, global kompetensiyalarni rivojlantirishga zid emas, balki uni to'ldiradi.

Ushbu maqola vatanparvarlik qobiliyatini shakllantirish va uning yoshlarni tarbiyalashdagi hal qiluvchi rolini o'rganishga qaratilgan. Tegishli nazariy asoslarni, samarali pedagogik strategiyalarni va empirik dalillarni o'rganib chiqib, biz ta'lim muassasalarida vatanparvarlik kompetensiyasini qanday tarbiyalash mumkinligini har tomonlama tushunishga intilamiz. Bunday tashqari, maqola vatanparvarlik ta'limini amalga oshirishda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va mulohazalarni ko'rib chiqadi, uning turli xil va o'zaro bog'liq dunyoda inklyuziv, tanqidiy va dolzarb bo'lib qolishi ta'minlanadi. Ushbu tadqiqot orqali biz vatanparvarlik qobiliyatining yoshlar tarbiyasining asosiy sifatidagi muhimligini va uning jamiyat farovonligi va taraqqiyotiga keng qamrovli ta'sirini ta'kidlaymiz.

Empirik dalillar

Empirik tadqiqotlar vatanparvarlik tarbiyasining yoshlarga ijobiy ta'sirini tasdiqlovchi muhim dalillarni taqdim etadi. Ushbu tadqiqotlar vatanparvarlik elementlarini o'quv dasturiga kiritish o'quvchilarning milliy o'ziga xosligi, fuqarolik faolligi va ijtimoiy mas'uliyatini qanday oshirishini ko'rsatadi. Ushbu bo'limda vatanparvarlik tarbiyasining yoshlar rivojlanishining turli jihatlariga ta'siri bo'yicha tadqiqotlarning asosiy natijalari yoritilgan.

Fuqarolik bilimlarini oshirish

Vatanparvarlik tarbiyasining asosiy natijalaridan biri o'quvchilarda fuqarolik bilimini oshirishdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, keng qamrovli fuqarolik va vatanparvarlik ta'limi dasturlariga duchor bo'lgan talabalar o'z millatining tarixi, siyosiy tizimlari va madaniy merosini chuqurroq tushunishadi. Misol uchun, Niemi va Junn (1998) tomonidan olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, fuqarolik ta'limi kurslarida qatnashgan o'rta maktab o'quvchilari fuqarolik bilim testlarida bunday ta'lim olmagan tengdoshlariga qaraganda ancha yuqori ball olgan. Bu bilimlar bazasi xabardor fuqarolik va demokratik jarayonlarda faol ishtirok etish uchun juda muhimdir.

Milliy o'ziga xoslikni rivojlantirish

Vatanparvarlik tarbiyasi milliy o'zlikni anglash tuyg'usini tarbiyalashda muhim o'rin tutadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy ramzlarni, tarixni va madaniy tadbirlarni nishonlaydigan tadbirlar bilan shug'ullanadigan talabalar o'z mamlakatiga nisbatan kuchli hissiy munosabatni rivojlantiradilar. Masalan, Torney-Purta va boshqalarning uzunlamasına tadqiqoti. (2001) milliy bayramlarda va tarixiy joylarga ma'rifiy sayohatlarda qatnashgan talabalar o'z millatiga mansublik va g'urur tuyg'usini kuchaytirganliklarini aniqladilar. Ushbu hissiy aloqa vatanparvarlik qobiliyatining muhim tarkibiy qismi bo'lib, odamlarni o'z jamiyatiga ijobiy hissa qo'shishga undaydi.

Fuqarolik faolligini oshirish

Empirik dalillar, shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasining yoshlar o'rtasida fuqarolik faolligini oshirishga ta'sirini ham ta'kidlaydi. Vatanparvarlik tarbiyasini olgan o'quvchilarning jamoat ishlarida, fuqarolik ishlarida ishtirok etishi ko'proq. Metz va Youniss (2005) tomonidan olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik ta'limi dasturlarida ishtirok etgan o'rta maktab o'quvchilari ko'ngillilik, ovoz berish va jamoatchilik ishtirokini o'z ichiga olgan fuqarolik ishtirokining yuqori darajasini namoyish etdi. Bu faoliyatlar jonli va faoliyat ko'rsatayotgan demokratiya uchun zarur bo'lgan mas'uliyat va umumiy manfaatlariga sodiqlik hissini uyg'otadi.

Ijtimoiy mas'uliyatga ta'siri

Vatanparvarlik tarbiyasi o'quvchilarda ijtimoiy mas'uliyat va axloqiy xulq-atvor qadriyatlarini singdiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik o'quv dasturlariga duchor bo'lgan talabalar ijtimoiy xulq-atvorga ko'proq moyil bo'ladilar va boshqalarga nisbatan hamdardlik ko'rsatadilar. Masalan, Lickona (1991) tomonidan olib borilgan tadqiqot shuni ko'rsatadiki, vatanparvarlik qadriyatlari va jamoat xizmatiga urg'u beradigan dasturlarda qatnashgan talabalar o'z tengdoshlari va jamiyat a'zolariga nisbatan ko'proq empatiya, hurmat va mas'uliyatni namoyon etadilar. Bu fazilatlar ijtimoiy hamjihatlikni mustahkamlash va ijtimoiy muammolarni hal qilish uchun asosiy hisoblanadi.

Millatchilik va globalizmga muvozanatli nuqtai nazar

Milliy g'ururni targ'ib qilish bilan birga, samarali vatanparvarlik ta'limi ham global ongini o'z ichiga olgan muvozanatli istiqbolni rag'batlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, global fuqarolik ta'limini vatanparvarlik ta'limi bilan integratsiyalash talabalarning globallashtirilgan dunyoda o'z rolini tushunishlarini kuchaytirishi mumkin. Masalan, Davies va boshqalar tomonidan olib borilgan tadqiqot. (2005) milliy va global istiqbollarni uyg'unlashtirgan ta'lim olgan talabalar madaniy xilma-xillikni qadrlashlari va xalqaro muammolar bilan shug'ullanishlari mumkinligini aniqladilar. Ushbu muvozanatli yondashuv talabalarni kuchli milliy o'ziga xoslikni saqlab, bir-biriga bog'langan dunyoga o'z hissasini qo'shishga tayyorlaydi.

Xulosa. Vatanparvarlik qobiliyatini shakllantirish yoshlarning bilimli rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lib, bilimli, mas'uliyatli va faol fuqarolarni tarbiyalash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada kognitiv, ta'sirchan va xulq-atvor komponentlarini qamrab olgan vatanparvarlik kompetensiyasining ko'p o'lchovli tabiati o'rganildi. U milliy o'zlikni anglash, fuqarolik mas'uliyati va ijtimoiy hamjihatlikni rivojlantirish uchun vatanparvarlik ta'limini kengroq o'quv dasturiga kiritish muhimligini ta'kidlaydi.

Empirik dalillar vatanparvarlik tarbiyasining fuqarolik bilimini oshirish, milliy o'zlikni anglash tuyg'usini rivojlantirish, fuqarolar faolligini oshirish va yoshlar o'rtasida ijtimoiy mas'uliyatni singdirishga ijobiy ta'sir ko'rsatishini ta'kidlaydi. Keng qamrovli vatanparvarlik tarbiyasi dasturlari bilan shug'ullangan o'quvchilar o'z millatining tarixi va qadriyatlarini chuqurroq anglash, o'z vataniga nisbatan kuchli hissiy bog'liqlik, fuqarolik ishtiroki va ijtimoiy xulq-atvorga moyilligini namoyon etadi.

Biroq vatanparvarlik tarbiyasini hayotga tatbiq etish o'ziga xos muammolardan holi emas. O'qituvchilar milliy g'ururni rag'batlantirish va global fuqarolik va madaniyatlararo tushunishni targ'ib qilish bilan muvozanatni saqlashga harakat qilishlari kerak. Ta'limotlardan qochish va vatanparvarlik ta'limi tanqidiy fikrlashni va turli nuqtai nazarlarni hurmat qilishni rag'batlantirishini ta'minlash juda muhimdir. Bundan tashqari, talabalarining turli madaniy va etnik kelib chiqishi milliy hikoyaga turli madaniy hikoyalarni birlashtiradigan inklyuziv yondashuvni talab qiladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, vatanparvarlik qobiliyati yosh shaxslarning har tomonlama rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadigan muhim hayotiy mahoratdir. Keng qamrovli pedagogik strategiyalarni qo'llash va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni hal qilish orqali o'qituvchilar vatanparvarlik qobiliyatlarini samarali rivojlantirishlari mumkin va shu bilan jamiyatni yaxshilashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Puxta ishlab chiqilgan vatanparvarlik tarbiyasi orqali biz o'z millatini va dunyosiga ijobiy hissa qo'shish, yaxlit, farovon va inklyuziv jamiyatni ta'minlashga tayyor bo'lgan yoshlarni tarbiyalashimiz mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Sh.Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. O'zbekiston 2017.488 bet.
2. Anderson, B. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso.
3. Banks, J. A. (2008). Diversity, Group Identity, and Citizenship Education in a Global Age. *Educational Researcher*, 37(3), 129-139.
4. Branson, M. S. (1998). *The Role of Civic Education*. Center for Civic Education.
5. Haste, H. (2004). Constructing the Citizen. *Political Psychology*, 25(3), 413-439.
6. Parker, W. C. (2008). *Teaching Democracy: Unity and Diversity in Public Life*. Teachers College Press.